

aleksandar mihalyi POVIJESNO OBAVIJEŠTENE IZVEDBE DANAS (I OVDJE)

Postoje teme koje se već svojom pojavom najavljuju kao dugovječne budući da je već u startu teško naslutiti njihovu iscrpivost ili limite. Tako je i s temom o povijesno obaviještenim izvedbama i autentičnim tumačenjima. Tragalački napor interpretira povijesno obaviještenih ili autentičnih izvedaba od samih početaka je izazvao brojne prijepore uključujući i onaj o slobodi kreativnog udjela interpretira, odnosno ograničavanja prakse *ad hoc* okupljanja ili postojećih ansambala. Ako se prvih desetak godina (riječ je o sedamdesetima godinama prošlog stoljeća i pojavi prvoga vala snimaka koje su inaugurirale nova glazbala i novu praksu - radi orijentacije, to znači nakon Alfreda Delleria te od Davida Munrowa i Nikolausa Harnoncourta) vjerovalo u to da će vrijeme uspostaviti jasnija interpretativna pravila, popularnost je, odnosno prodaja nosača zvuka i posjećenost koncerata, učinila svoje - ali sa zadržkom. Naime, donedavno smo uvidom u diskografiju u programe koncerata bili zatečeni pluralizmom mišljenja u muzikologiji ili interpretativnoj praksi. Suprotstavljanja su služila za obranu ili/i nametanje svojih stavova-tumačenja. Međutim, nakon što su se zadnjih godina i neke od ranije objavljenih muzikoloških knjiga prihvatile kao referentne, nazire se ipak uvođenje reda. Snagom svojega autoriteta, širinom uvida i poznavanja materije ovi su muzikolozi beskompromisno prezentirali kriterije i prostore mogućeg. Do toga je došlo ponajprije zato što su se napisale brojne studije tijekom zadnjih tridesetak godina, te su kao kritična masa omogućile uspostavu nespornih kriterija. Naime, u međuvremenu su se otvarale arhive i pronalazili brojni dokumenti, te je gotovo svaki od skladatelja ili skladateljica dobio barem jednu ozbiljnu kritičku biografiju. Sedamdesetih je godina tek mali broj knjiga u odnosu na danas bio dostupan onima koji su se željeli detaljnije upoznati s novom interpretativnom praksom kojoj je temelje

udara Nikolaus Harnoncourt sa svojim ansamblom Concentus Musicus Wien. Isto vrijedi i za stilske i ine značajke pojedinih razdoblja ili promišljanja. Kako bi dobili širi uvid, našim bi smo čitateljima preporučili sljedeće naslove dostupnih na Internetu: Thomas Forrest Kellyjevu "Early Music", Bruce Haynesovu "The End of Early Music", Richard Taruskinovu "Text & Act" i Bernard D. Shermanovu "Inside Early Music: Conversation with Performers)". Navedenim naslovima svakako treba pridodati dvije kapitalne knjige Nikolausa Harnoncourta "Glazba kao govor zvuka" i "Glazbeni dijalog". S obzirom na sadržaj sugerirali bi smo da se knjige na engleskom jeziku čitaju navedenim redosljedom.

Rano glazbena diskografija danas nudi obilje po interpretativnim i tehničkim značajkama iznimno dobrih nosača zvuka. Danas bi repertoarni dijapazon nekome tko se iz sedamdesetih vremenoplovom našao pred današnjom ponudom bio nevjerojatan; brojne tradicije, njihovi skladatelji s kompletnim opusima, vrsni educirani interpreti i ansamblji. Brojni novi skladatelji toga vremena i skladbe koje stvaraju novu sliku koja vrvi nepoznatim mu remek djelima. Na interpretativnom planu ni traga zbunjujućoj mješavini profesionalaca i amatera. Teritorijalna zastupljenost je također bogata: od Bliskog istoka i Rusije, preko cijele Europe do Južne Amerike. U Europi je vodećim skladateljima toga doba i višekratno snimljen cjelokupan opus. Talijanski, francuski, njemački i iberijski ansamblji i solisti stvorili su potpuno drugačiju zvučnu sliku o svojim glazbama - gotovo da nema ni traga od negdanjeg "engleskog" zajedničkog rano glazbenog nazivnika. Tradicije, odnosno ondašnje škole imaju precizno naznačene obrise. Tome su doprinijeli ne samo brojni muzikolozi i interpreti već i graditelji glazbala koji su svoj doprinos dali kroz detaljno rekonstruiranje zvuka pojedinih regija ili dvorova. Ove projekte

vrlo često, pored sponzora, financiraju i države, koje integriraju i usklađuju brojne sudionike neophodne u zamašnoj obnovi vlastite baštine. Izdvojimo samo primjer Francuske s projektom Versailleski dvor koji fascinira obujmom i kvalitetom zahvata. Konzervirana, rekonstruirana i izrađena su glazbala, pročešljane arhive, utemeljeni su specijalizirani ansambli i snimljeni brojni nosači zvuka. Dvadeset nosača zvuka pod naslovom "200 Ans de Musique à Versailles" nezaobilazno je svakome tko je zainteresiran za ovu temu. Od novijih izdanja brojnih francuskih diskografskih kuća izdajamo tek neke snimke tvrtke Naïve - talijansko viđenje Bachovih "Brandenburških koncerata" s Rinaldom Alessandriem koji vodi Concerto Italiano, Schutzove "Psalms of David" s La Chapelle Rhénane koju vodi Benoît Haller, te tvrtke Alpha - preporučamo Vincenta Dumestre s ansamblom Le Poème Harmonique i ansambl Café Zimmermann sa serijom nosača zvuka s djelima J. S. Bacha. Navedene su diskografske kuće svojom promišljenom produkcijom proširile i sam rano glazbeni kontekst i možemo zapravo preporučiti njihove kompletne kataloge, a vaš izbor će ponajprije ovisiti o osobnim interesima.

Za preporuku je, nadalje, pratiti diskografiju pojedinih ansambala kao što je primjerice popularni L'Arpeggiata koji vodi Christina Pluhar budući da oni snimaju za više diskografskih kuća i imaju širok repertoar. Ovdje je riječ o praksi sličnoj onoj članicama ansambla Trio Mediaeval. Naime, cilj je stvoriti dobro prodavani nosač zvuka odabirom djela i ansambla koji će privući suvremenog slušatelja (o tome smo pisali na našem portalu u tekstu pod naslovom "Suvremena srednjovjekovna glazba"). Ovdje treba imati na umu da se u većini slučajeva djela prilagođavaju postojećim članovima ovakvih ansambala. Također, za inače bujno razigranu i popularnu diskografiju glazbe srednjega vijeka poradi

i podrške filmske industrije postoje brojni portali i u manjem broju časopisi s relativno mekim granicama (kada su govori o utemeljenosti u muzikologiji) koji su se specijalizirali za ovo razdoblje. Njih opslužuju brojni tekstopisci s tankim muzikološkim uporištima koji indirektno uspostavljaju, na ovaj način, spomenute meke granice u odnosu na nespornu muzikologiju o kojoj je riječ (pogledajte u preporučene knjige). Ne treba dvojiti da je razlog granične propusnosti i fleksibilnosti kriterija i u odabiru tekstopisaca, uspješnost i prodaja - one su bitne. I ponovimo sentencu koju često navodimo: današnji slušatelj mora znati da su mu značenja ili konotacije srednjeg vijeka potpuno strani.

Što se više bližimo baroknim klasičnim, romantičnim, pa i pojedinim glazbenim djelima međuratnog razdoblja XX. stoljeća, situacija je puno utemeljenija u bivšim praksama, što nam potvrđuje i suvremena muzikologija kroz djela njezinih vodećih protagonista i centara. U zadnjih nekoliko godina su u tumačenju ovog dijela glazbene povijesti nestale negdanje različitosti koje se iz današnje perspektive čine ekstremnima. Interes za rekonstrukciju autentičnog zvuka orkestrara navedenog (kasno) romantičnog i međuratnog razdoblja polučio je brojne snimke, koje su svakako neophodne za upoznavanje zbog različitosti tonskih paleta u pojedinim glazbenim centrima tog vremena; zvučanje pariškog Berliozovog, Debussyevog, pa i Stravinskijevog orkestra je višestruko iznenađenje.

Na kraju završimo ovaj uvijek kratki pregled i uvod u vječnu nam temu pojašnjenjem riječi "ovdje" iz naslova. Moramo sa žaljenjem konstatirati da nam je uvid u današnju raskošno bogatu diskografiju moguć isključivo preko tiskovina i Interneta jer su naši dućani nestali ili nestaju, a distributeri poradi slabe prodaje imaju sve suženiji prostor djelovanja!